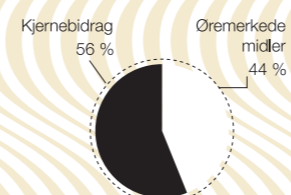

UNHCR

I. Faktadel

FNS HØYKOMMISSÆR FOR FLYKTNINGER

NORGE OG UNHCR

Type org.: Underorganisasjon av FNs generalforsamling.

Hovedkvarter: Genève. 118 landkontorer.

Leder: Antonio Guterres (Portugal) sittende høykommissær. Fem års åremål utløper i 2010.

Internettadresse: www.unhcr.org

Styremøter: Møtet i eksekutivkomiteen 2009: 28. sept– 2. okt, samt to møter i den faste komiteen (i mars og juni).

Totalbudsjett 2008: I overkant av NOK 12 mrd.
Kjernebudsjettet: 56 %
Øremerkede midler: 44 %.

Norge i styret: Norge er medlem i eksekutivkomiteen, bestående av 78 land.

Norske ansatte: 30, inkludert 7 junioreksperter.

Hovedansvarlig departement: Utenriksdepartementet.

Norges totale bidrag 2008: I overkant av NOK 300 mill.

Ikke øremerkede kjernebidraget i 2009 er på NOK 290 mill, hvorav NOK 240 mill kommer fra kap 170 i St.prp. 1 og NOK 50 mill fra det humanitære budsjettet.

Største givere:
USA (med i underkant av 30% av budsjettet)
Japan
Sverige
Norge er 6. største giver til UNHCR.

1 USD: 6,685 NOK. Alle tall fra 2008

Design og produksjon: Duga Design as / www.dugadesign.no Trykk: Arken kopi og digitaltrykk

Utenriksdepartementet
Besøksadresse:
7. juni-plassen/ Victoria Terrasse, Oslo

Postadresse:
Postboks 8114 Dep.
N-0032 OSLO

Ved spørsmål, kontakt FN-seksjonen på e-postadresse: fnsek@mfa.no
Profilarkene er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/FN/Faktaark <<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/FN/Faktaark>>

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Mandat og virkeområder

UNHCRs mandat iht. statuttene av 1950 er å gi beskyttelse og assistanse til personer som er forfulgt og flykter på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell samfunnsgruppe, samt å finne varige løsninger på verdens flyktningproblemer gjennom repatriering, gjenbo-setting og lokal integrering. Høykommissæren er også i økende grad engasjert til fordel for internt fordrevne personer, selv om innsatsen her krever beslutning av FNs generalforsamling og

baserer seg på de muligheter UNHCR har gjennom allerede etablerte landkontorer. I henhold til FNs nylig etablerte sektortilnærming for å sikre en mer effektiv humanitær innsats, har UNHCR en ledende rolle mht beskyttelse, husly og administrasjon av leire for internt fordrevne. UNHCRs mandat omfatter ikke palestinske flyktninger (ca 4 millioner), som UNRWA har et eget ansvar for.

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Organisasjonens virksomhet gjennomgås og overvåkes av Eksekutivkomiteen som møtes formelt én gang i året, men flere ganger som «arbeidsgruppe» (Standing Committee). UNHCR rapporterer årlig til Generalforsamlingen og ECOSOC. UNHCRs budsjett for 2009 beløper seg på til sammen ca 12 mrd kroner. Tradisjonelt har UNHCR hatt god inndekning, men finanskrisen kan slå negativt ut i år. Bare om lag tre prosent av virksomheten finansieres over FNs regulære budsjett. Resten baseres på frivillige bidrag.

Etter flere år med fallende antall flyktninger i verden, fikk man i 2006 og 2007 en økning. Antall flyktninger ved utgangen av 2008 lå på ca 11,3 millioner, mens antallet internt fordrevne som UNHCR gav en form for beskyttelse eller hjelp var 14,4 millioner. I tillegg kommer ca 6,6 millioner statsløse og et betydelig antall flyktninger og internt fordrevne som har returnert. Samlet antall «people of concern» for Høy-kommissæren lå ved utgangen av 2008 på 34,4 millioner.

Viktige prioriteringer

Reform av UNHCRs egen organisasjon har hatt høy prioritet de siste årene, ikke minst drevet frem av kritikk fra giverlandene. Det er få, om noen, FN-organisasjon som har vært igjennom større endringer de siste årene. Målet har vært å få ned antall ansatte ved hovedkontoret i Genève til fordel for virksomheten i felt. Man har også søkt å få på plass mer effektive styringsverktøy som skal sikre at virksomheten i størst mulig grad er behovsbasert og et svar på dagens og fremtidens globale humanitære utfordringer. Reformprosessen må betegnes som vellykket, noe som økte tilskudd fra giverlandene vitner om.

UNHCR har selv vært en pådriver for å sette nye tema på den humanitærpolitiske dagsorden. Et viktig tema er langvarige flyktningkriser, dvs situasjoner der flyktninger gjerne oppholder seg i leire i mange år, uten utsikt til å kunne returnere eller integreres lokalt. Slike kriser krever normalt politiske løsninger, men ofte også betydelige økonomiske bidrag for å gi opprinnelseslandene eller vertslandene insentiver til å ta i mot flyktningene og gi dem rettigheter på linje med vanlige borgere.

UNHCR har også ønsket et økt fokus på urbane flyktninger eller internt fordrevne. Dette er en gruppe mennesker som ofte usynliggjøres og som det er vanskelig å nå.

Norges politikk overfor UNHCR

Norge er en sterk og uttalt støttespiller for UNHCR, har lenge hatt et sterkt engasjement i flyktningsspørsmål og den 6. største bidragsyteren (nest største målt per innbygger). Kjernebidraget til UNHCR i 2009 er på 290 millioner kroner I tillegg kommer støtte til virksomheten i enkelte land.

UNHCR er også en viktig samarbeidspartner for Norge i landets egen asylpolitikk. Norge følger stort sett UNHCRs anbefalinger i spørsmål om asyl og gjenbosetter, som ett av relativt få land, 1200 såkalte overføringsflyktninger hvert år. Uttaket av disse flyktningene skjer i nært samarbeid med UNHCR. Mottak av overføringsflyktningene bidrar til å avlaste UNHCR ressursmessig uten at det registreres som bistand til organisasjonen. Viktigere er det kanskje at gjenbosettingen bidrar til en mer rettferdig byrdedeling. Fortsatt er det slik at det er landene i regionen som primært bærer kostnadene ved flyktninger på verdensbasis.

Norge var ett av flere giverland som bidro til igangsettelse av internreformen i 2005. For å kunne rettferdiggjøre fortsatt sjenerøse bidrag til organisasjonen var effektivisering og større grad av feltfokus avgjørende. Fra norsk side har vi videre bidratt med både politisk og finansiell støtte til UNHCRs arbeid med å implementere de bredere humanitære reformene slik som klyngetilnærmingen.

Norge har i flere år arbeidet for å få UNHCR til å styrke kjønnsperspektivet i sitt arbeid og få opp andelen kvinner i ledende stillinger i organisasjonen. Norge deltar per august 2009 i en styringsgruppe for evaluering av organisasjonens arbeid med kjønn, alder og mangfold (AGDM: Age, Gender and Diversity Mainstreaming).

Norge har også gjennom en årrekke vært en pådriver for å sikre UNHCRs mandat og ressurser til å ta ansvar for internt fordrevne, en gruppe som har langt svakere rettsvern enn flyktninger.

Oppnådde resultater i 2008

Reformprosessen har stort sett gått som planlagt. Bemanningen ved hovedkvarteret i Genève har gått ned med mer enn 300 stillinger, dels som resultat av at man har flyttet noen funksjoner til Budapest hvor kostnadene er betydelig lavere, men også som resultat av at ansatte har sluttet eller blitt stasjonert i felt. Global Needs Assessment som behovsanalyse

er blitt testet ut i pilotland med gode resultater og vedtatt tatt i bruk som grunnlag for all budsjettering og planlegging. Også de nye systemene med resultatbasert ledelse er tatt i bruk og ruller ut i organisasjonen.

Reformene har allerede frigitt noe midler som man har kunnet bruke i felt. Foreløpig gir det imidlertid liten mening å tallfeste gevinsten i form av årlige besparinger eller økt effektivitet. Reformprosessen har kostet UNHCR en del i form av intern «slitasje», men støtte fra giverlandene, ikke minst i form av økte tilskudd, har bidratt til å sikre oppslutning internt.

Mer enn 600.000 flyktninger vendte hjem i 2008. I Tanzania har 170.000 flyktninger fra Burundi fått tilbud om statsborgerskap. I Bangladesh har 250-350.000 personer fått styrket sine statsrettigheter. Dette er resultat av en bevisst satsing fra UNHCRs side på å motivere myndighetene, flyktningene selv og giverland til en felles innsats for løsning av langvarige flyktningssituasjoner.

II. Vurderingsdel

UNHCR er fortsatt høyst relevant i forhold til sitt opprinnelige mandat. Organisasjonen er viktig både som normleverandør, arena for diskusjoner om flyktningsspørsmål og som beskytter av enkeltpersoner og flyktninggrupper. UNHCR er også en viktig forsvarer av det humanitære rom og støttespiller for humanitær reform, selv om oppfølgingen av reformen fortsatt synes å variere noe. UNHCR må også sies å være en relevant og effektiv aktør når det gjelder å sette nye saker på dagsorden, som f.eks. problemer med registrering og beskyttelse av urbane flyktninger og blandede flyktningstrømmer.

Dette til tross, er det klart at organisasjonens beskyttelsesmandat iht. individuelt politisk forfulgte personer utfordres av det humanitære bildet anno 2009 med store grupper internflyktninger samt migrasjonsstrømmer som følge av naturkatastrofer, fattigdom og miljø/klimaendringer. Dette betyr at organisasjonen stadig må fornye seg. Den må verne og bevare sitt unike internasjonale beskyttelsesmandat, samtidig som den på en fleksibel måte må bidra til håndtering av stadig nye humanitære utfordringer.

I tråd med FNs humanitære reform har UNHCR et ansvar for å koordinere FNs innsats på landnivå for beskyttelse av internt fordrevne. Dette er fortsatt et kontroversielt spørsmål fordi mange medlemsland mener dette undergraver suverenitetsprinsippet. UNHCR har likevel de facto har greidd å etablere en legitim rolle og sikre budsjettmessig dekning for sitt utvidede mandat. Erfaring i felt viser imidlertid at UNHCRs vilje eller evne til å la seg koordinere av OCHA og de stedlige humanitære koordinatorene varierer avhengig av situasjonen i det enkelte land.

UNHCR har lansert en håndbok i gjennomføring av kjønns-perspektivet i sin virksomhet – hjemme så vel som i felt. Det er et viktig verktøy i gjennomføringen av UNHCRs AGDM-plan.

UNHCR har en omfattende reformprosess bak seg og man ser i dag tegn til en mer effektiv organisasjon, både som samarbeidspartner for Norge og som leverandør av beskyttelse og assistanse i felt. Reformene må imidlertid konsolideres for full effektivitetsgevinst kan tas ut. I asylpolitikken oppleves UNHCR som en ryddig og forutsigbar partner som både lever opp til kravene til fleksibilitet og fasthet i prinsipielle spørsmål. I forhold til flyktnings situasjon i andre land oppleves UNHCR som en effektiv talsmann for beskyttelse, basert på så vel flyktningene rettigheter så vel som deres konkrete behov i felt.

I likhet med mange andre FN-organisasjoner er UNHCR underlagt mange tunge prosedyrer som hindrer effektiv utnyttelse av organisasjonens ressurser. Det gjelder blant annet i personalpolitikken og i forhold til krav til sikkerhet. Dette er spørsmål som har stor oppmerksomhet i UNHCRs toppledelse og som kan bli bedre, ikke minst dersom giverlandene legger vekt på det.